

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/128/2024
Identifikačné číslo spisu:	7616219056
Dátum vydania rozhodnutia:	14.08.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7616219056.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Eriky Zajacovej v spore žalobkýň: 1/ O. Y., nar. XX. XX. XXXX, D., R. Č.. X, K. A., I. V. XXXX, 2/ F. Y., nar. XX. XX. XXXX, D., T., K. Č.. X, XX R. T., Y. Y. V. XXXX, Y. P. XXXX, Y. Y. V. XXXX, zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Pavol Kollár, s. r. o., Bratislava, Lehotského 4, proti žalovanej Mgr. O. Y., nar. XX. XX. XXXX, J. Č.. XXX, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Hovan a Hospŕdka, s.r.o., Spišská Nová Ves, M. Gorkého 8, o určenie neplatnosti závetu a listiny o vydedení, vedenom na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 2C/290/2016, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 14. decembra 2023 sp. zn. 3Co/213/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobkyni 1/ a 2/ voči žalovanej náhradu trov dovolacieho konania priznáva v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom č. k 2C/290/2016 - 735 zo dňa 14. júla 2022 zamietol žalobu v časti o určenie, že závet poručiťa L. Y. je neplatný (I. výrok) a zároveň určil, že listina o vydedení L. Y. je neplatná (II. výrok), vyslovil, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov konania a štátu priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v celom rozsahu. (III. výrok)

1.1. Pri rozhodovaní vychádzal súd prvej inštancie zo zistenia, že poručiť L. Y. zanechal závet a listinu o vydedení napísanú formou notárskej zápisnice, v ktorej sa rozhodol pre prípad ku dňu svojej smrti, odkázať žalovanej O. Y., a zároveň v notárskej zápisnici spísal listinu o vydedení svojich detí - žalobkýň. Vydedenie odôvodnil tým, že žalobkyne počas doby 22 rokov nemali s ním žiaden kontakt, osobný, telefonický. Počas jeho choroby v D. v roku 2022, bol tri mesiace hospitalizovaný, pričom počas tejto hospitalizácie ho žalobkyne nenavštívili, nekontaktovali sa s ním. Ďalej súd vychádzal zo znaleckého posudku č. 7/2018 vypracovaným znalcom PhDr. S. H., v odbore písomnoznalectvo, odvetvie ručné písmo, ktorý konštatoval, že podpis poručiťa na listine Závetová listina o vydedení, zo dňa 6. 12. 2014 je jednoznačne pravým podpisom L. Y.. Rovnako vychádzal zo znaleckého posudku č. 39/2020

vypracovaným znalkyňou MUDr. E. A. - Š., z ktorého záveru vyplynulo, že porúčiteľ L. Y. bol v čase písania závetovej listiny o vydedení psychicky zdravý, bol schopný rozpoznať a ovládať svoje konanie a posúdiť jeho následky, a teda bol spôsobilý takýto úkon urobiť. Ďalej prihliadol na odborné vyjadrenie Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline č. 74/2020, v ktorom ústav súhlasil so záverom znalca PhDr. S. H. v znaleckom posudku č. 7/2018. Ďalej vychádzal zo znaleckého posudku č. 27/2022, vypracovaným znalcom MUDr. S. D., Y. z odboru zdravotníctvo, odvetvie psychiatria a sexuológia, z ktorého záveru vyplynulo, že porúčiteľ L. Y. v čase písania závetu listiny o vydedení trpel viacerými telesnými chorobami, užíval ordinované lieky, ktoré užíval spolu s alkoholom, a teda v deň písania závetu listiny o vydedení nebol schopný naformulovať svoje vyhlásenie s obsahom, ako je uvedené v notárskej zápisnici. Na základe uvedených zistení a po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že odvolanie žalobkyní a žalovanej nie sú dôvodné.

1.2. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že predmetom notárskej zápisnice spísaná porúčiteľom L. Y. na 16. 12. 2014 má všetky formálne náležitosti v zmysle § 47 Notárskeho poriadku. Súd konštatoval, že závet a listina o vydedení po formálnej stránke spĺňajú aj podmienky zákona v zmysle § 476 Občianskeho zákonníka, a teda obsahujú všetky zákonom požadované náležitosti. Vzhľadom k tomu, že žalobkyňa v namietaní platnosti závetu a listiny o vydedení v prvom rade z dôvodu, že tieto neboli vlastnoručne podpísané porúčiteľom, bolo v konaní vykonané znalecké dokazovanie súdom ustanoveným znalcom Ing. S. H., ktorý v znaleckom posudku č. 7/2018 konštatoval, že podpis na listine závetu a listine o vydedení je jednoznačne pravým podpisom L. Y. Vo vzťahu k odbornému posudku č. 74/2020 uviedol, že toto odborné vyjadrenie neodpovedalo na otázku, či podpis na listine závetu a listine o vydedení je vlastnoručným podpisom porúčiteľa L. Y. Podľa záverov uvedených v odbornom vyjadrení ústav uviedol, že napriek výhradám a zisteným nedostatkom pri vypracovaní znaleckého posudku č. 7/2018 s veľkou pravdepodobnosťou súhlasí so záverom znalca Ing. S. H. Súd teda konštatoval, že zo strany žalobkyní nebolo v konaní preukázané, aby podpis závetu a listiny o vydedení nebol vlastnoručným podpisom neb. L. Y. Súd zároveň poukázal na skutočnosť, že prítomnosť notára, ako úradnej osoby, pri prejavení vôle, by mala byť dostatočnou zárukou pravosti a vierohodnosti listín spísaných formou notárskej zápisnice. Notárska zápisnica je verejnou listinou, a tieto potvrdzujú pravdivosť toho, čo sa v nich osvedčuje, alebo potvrdzuje, ak nie je dokázaný opak. Súd preto uzavrel, že podpis na listine závetu a listine o vydedení je vlastnoručným podpisom neb. L. Y.

1.3. Vo vzťahu k posúdeniu spôsobilosti porúčiteľa na spísanie závetu a listiny o vydedení vychádzal súd zo znaleckého posudku č. 39/2020, v ktorom znalkyňa jednoznačne konštatovala, že nebohý bol v čase písania závetu a listiny o vydedení psychicky zdravý, vedel rozpoznať a ovládať svoje konanie, posúdiť následky, a teda bol spôsobilý takýto úkon urobiť. Znalecký posudok č. 27/2022 posudzoval súd, ako menej objektívny znalecký posudok č. 31/2020, nakoľko pri vypracovaní tohto znaleckého posudku, znalec vychádzal iba zo znaleckého posudku č. 31/2020, uznesenia súdu o ustanovení znalkyne a zo spísanej dokumentácie mal znalec k dispozícii vyjadrenie žalobkyní z 22. 12. 2021. Zároveň však uviedol, že zo záverov posudku č. 27/2022 nevyplýva jednoznačne, či porúčiteľ v čase spísania závetovej listiny o vydedení bol, resp. nebol spôsobilý na právne úkony. Súd preto pri rozhodovaní vychádzal aj zo záverov znaleckého posudku č. 39/2020, resp. výsluchu znalkyne MUDr. E. A. - Š.B., preto návrh žalovanej na vykonanie nového znaleckého dokázania za účelom posúdenia spôsobilosti porúčiteľa na právne úkony v čase spísania závetovej listiny o vydedení zamietol. Súd preto ustálil, že závet a listina o vydedení majú všetky zákonné náležitosti a dokazovaním nebolo preukázané, aby sa jednalo o neplatné právne úkony, preto súd zamietol žalobu v časti určenia neplatnosti závetu porúčiteľa.

1.4. Za dôvodnú však považoval súd žalobu v časti, ktorou sa žalobkyne domáhali určenia neplatnosti listiny o vydedení. Porúčiteľ konkretizoval dôvody vydedenia žalobkyní tak, že tieto počas doby 22 rokov nemali s ním žiaden kontakt, osobný, telefonický a pri jeho chorobe v roku 2022 v D. ho nenavštívili v nemocnici, nekontaktovali ho, aj keď im bolo známe, kde je a aký má problém. Jednalo sa teda o dôvod vydedenia v zmysle § 469 a ods. 1 písm. b) Občianskeho zákonníka. V danej veci mal súd za preukázané, že žalobkyne neprejavovali záujem o otca z dôvodu jeho agresívneho, násilného správania sa k ich matke a k nim počas ich spolužitia, ktoré bolo ukončené až rozhodnutím súdu o vypratani porúčiteľa zo spoločného obydlija. Neprejavovanie záujmu tak nebolo zavinené výlučne žalobkyňami v tejto veci, ale výraznou mierou bolo vyvolané konkrétnym zavineným správaním sa porúčiteľa. Následne bol to aj porúčiteľ, ktorý neprejavoval záujem o žalobkyne, ako svojich potomkov, a teda jednalo sa o vzájomné neprejavovanie záujmu. Bol toho názoru, že za takejto situácie nemožno od žalobkyní

spravodlivo žiadať, aby niesli zákonné dôsledky vydedenia. Súd preto uzavrel, že v danej veci neboli dané dôvody vydedenia žalobkyní, a preto rozhodol o neplatnosti listiny o vydedení, podľa toho, že v danej veci nie sú splnené podmienky vydedenia žalobkyní poručiteľom v zmysle § 469 ods. 1 písm. b) Občianskeho zákonníka.

1.5. Výrok o trovách konania vo vzťahu medzi stranami sporu odôvodnil ust. § 255 ods. 2 CSP vzhľadom na to, že žalobe vyhovel len čiastočne a vzhľadom k čiastočnému úspechu strán náhradu trov konania strán v spore nepriznal.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 14. decembra 2023 sp. zn. 3Co/213/2022 rozhodol tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (I. výrok) a stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (II. výrok)

2.1. Odvolací súd bol v prejednávanej veci toho názoru, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav veci, ak dospel k záveru, že žalobkyne v konaní nepreukázali, že podpis na záвете a listine o vydedení nebol vlastnoručným podpisom poručiteľa L. Y. a neboli splnené podmienky pre vydedenie žalobkyní, ktorý následne aj správne právne posúdil, ak zamietol žalobu v časti o určenie neplatnosti závetu a určil, že listina o vydedení je neplatná. Ani počas odvolacieho konania nedošlo k zmene skutkového ani právneho stavu, preto odvolací súd na skutkové zistenia a právne normy, ktoré uviedol súd prvej inštancie, poukázal a v celom rozsahu sa s nimi stotožnil.

2.2. K odvolaniu žalobkyní mal za potrebné uviesť, že toto nemožno považovať za dôvodné, ak vychádza z názoru, že súd prvej inštancie protiprávne akceptoval nezákonné znalecké posudky č. 7/2018 a č. 39/2020. Ako vyplývalo zo žalobného návrhu, žalobkyne sa domáhali určenia neplatnosti závetu, ktorý bol spísaný vo forme Notárskej zápisnice dňa 16. 12. 2014 sp. zn. N571/2014, NZ59071/2014. Ako dôvod neplatnosti v záвете označili, že poručiteľ L. Y. závet vlastnoručne nepodpísal a jednak z dôvodu nedostatku jeho spôsobilosti závet a listinu o vydedení spísať. Vo vzťahu k tvrdenému nedostatku vlastnoručného podpisu poručiteľa bolo potrebné uviesť, že súd prvej inštancie správne v napadnutom rozhodnutí konštatoval, že žalobkyne v konaní nepreukázali, že podpis na záвете nie je vlastnoručným podpisom poručiteľa.

2.3. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil poukazom na ustanovenia § 3 ods. 4, § 46, § 47 ods. 1 písm. i), § 47 ods. 3, § 48 ods. 1, § 58 ods. 1 zák. č. 323/1992 Z. z, § 205 CSP. Za situácie, keď je na notárskej zápisnici podpis poručiteľa, osvedčenie pravosti jeho podpisu sa nevyžaduje, a v takom prípade riešenie otázky dôkazného bremena ohľadom pravosti podpisu poručiteľa je závislé na tom, či napadaný úkon - závet bol spísaný formou notárskej zápisnice a totožnosť účastníka bola zistená spôsobom podľa § 48 zák. č. 323/1992 Z. z. Ak je tomu tak je potom na žalobkyniach, ktoré spochybňujú podpis poručiteľa na právnom úkone vo forme notárskej zápisnice (majúca povahu verejnej listiny - § 205 CSP), aby preukázali opak. Žalobkyne za účelom spochybnenia pravosti podpisu poručiteľa na notárskej zápisnici predložili odborné vyjadrenie č. 74/2020 vypracované Ústavom súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, z ktorého záverov nebolo možné vyvodiť, že podpis poručiteľa na záвете vo forme notárskej zápisnice nie je jeho podpisom, ak odborné vyjadrenie sa zaoberá iba stanoviskom k znaleckému posudku č. 7/2018 vypracovaným znalcom PhDr. S. H., a konštatuje „Napriek naším výhradám a zistených nedostatkoch pri vypracovaní Znaleckého posudku č. 7/2018, s veľkou pravdepodobnosťou súhlasíme so záverom znalca S. H. Jednoznačné kladné/záporné stanovisko by bolo možné zaujať pri predložení originálu sporného materiálu a dostatočného množstva objektívneho porovnávacieho materiálu“. Samotné hodnotenie znaleckého posudku č. 7/2018, ako aj jeho záver nespochybňuje záver súdu prvej inštancie, že žalobkyne v konaní nepreukázali, že podpis poručiteľa na záвете a listine o vydedení nie je jeho vlastnoručným podpisom. V tej časti žalobkyne neunesli dôkazné bremeno, nakoľko odborným vyjadrením č. 74/2020 nespochybnili pravosť podpisu poručiteľa na záвете a listine o vydedení. Za nedôvodné treba považovať odvolanie žalobkyní aj v časti, ktorým sa domáhali určenia neplatnosti závetu, z dôvodu nedostatku spôsobilosti poručiteľa na právne úkony - závet a listina o vydedení, vzhľadom na jeho zdravotný stav. V tejto súvislosti poukázal odvolací súd na závery znaleckého posudku č. 39/2020 vypracovaného MUDr. E. A.-Š., z ktorých možno prijať jednoznačný záver, že poručiteľ v čase spísania závetu a listiny o vydedení bol psychicky zdravý a schopný rozpoznať a ovládať svoje konanie a posúdiť jeho následky, čo znamená, že bol spôsobilý taký úkon urobiť. Znalkyňa uviedla, že zo žiadnych údajov zo zdravotnej dokumentácie nemožno vysloviť podozrenie na prítomnosť psychickej choroby či poruchy. Znalkyňa v posudku uviedla, že v roku 2002

poručiťa postihla polyradikuloneuritída (zápal viacerých koreňov miechy) diagnostikovaná ako Gulian Barrého syndróm. Uvedené ochorenie však nepostihuje centrálny nervový systém a nemá vplyv na rozhodovanie, úsudok ani vôľu, touto chorobou postihnutej osoby. Recidíva tohto ochorenia ho postihla počas dovolenky a nemala na spísanie závetu a listiny o vydedení žiaden vplyv, pretože k nej došlo až po tom, čo tieto listiny podpísal. Uzavrela teda, že ochorenia, ktorými poručiť trpel a sú uvedené v zdravotnej dokumentácii nemali vplyv na úsudok, vôľu a schopnosti poručiťa posúdiť právny úkon, ktorý vykonal. Ochorenia, následkom ktorého poručiť L. R. XXXX zomrel nemalo žiadny vplyv na spísanie uvedených listín. Nebolo preto možné súhlasiť s názorom žalobkyní v odvolaní, že uvedený znalecký posudok treba považovať za nezákonný. Žalobkyne v odvolaní síce namietali, že uvedený znalecký posudok neobsahuje znaleckú doložku v súlade s právnymi predpismi, s touto námietkou sa však súd prvej inštancie v dôvodoch z napadnutého rozhodnutia riadne vysporiadal, poukazujúc na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžk/35/2020 zo dňa 26. 1. 2021. Súd správne uvedený znalecký posudok pripustil ako dôkaz a v konaní vypočul aj znalkyňu.

2.4. V rámci hodnotenia dôkazov súd prvej inštancie správne postupoval, ak v konaní sa zaoberal aj žalobkyniami predloženým znaleckým posudkom č. 27/2022 vypracovaným znalcom MUDr. S. D., Y., v ktorom znalec konštatoval, že poručiť nebol schopný naformulovať svoje vyhlásenie, závet a listinu o vydedení, s obsahom ako je v ňom uvedený. Možno súhlasiť s názorom súdu prvej inštancie v tom, že uvedený znalecký posudok č. 27/2022 sa javil, ako menej objektívny, ako znalecký posudok č. 39/2020, a to z dôvodu, že znalec MUDr. S. D., Y. pri vypracovaní znaleckého posudku vychádzal iba z vyjadrení žalobkyní, Znaleckého posudku č. 39/2020, Notárskej zápisnice zo dňa 16. 12. 2014 a z uznesenia o ustanovení znalkyne MUDr. E. A. - Š. za účelom vypracovania posudku. Súdom ustanovená znalkyňa MUDr. E. A. - Š. pri vypracovaní znaleckého posudku vychádzala najmä zo zdravotnej dokumentácie poručiťa. Zo znaleckého posudku č. 27/2022 vyplývalo, že úlohou znalca MUDr. S. D., Y. bolo skúmanie a posudzovanie účinkov návykových a psychotropných látok alebo liečiv na psychický stav poručiťa, látkových (alkohol, drogy) a nelátkových závislostí, duševných porúch u poručiťa, závery znalca nemožno považovať za správne, ak znalec v závere znaleckého posudku síce uvádza, že poručiť v čase spísania závetu a listiny o vydedení trpel viacerými telesnými chorobami a užíval ordinované lieky, ak z toho vyvodil domnienku „ak tieto lieky užíval spoločne s alkoholom, čo z niektorých svedeckých výpovedí vyplýva, nemohlo to mať priaznivý vplyv na jeho zamýšľanie, konanie a právnu spôsobilosť“, lebo z vykonaného dokazovania v konaní pred súdom prvého stupňa nevyplývalo, že poručiť ordinované lieky užíval spoločne s alkoholom a taktiež znalec nekonkretizoval, ktoré diagnostikované choroby poručiťa oslabovali, nielen po telesnej stránke. Ďalej znalec konštatoval, že na základe jeho domnienky o užívaní ordinovaných liekov spoločne s alkoholom a o tom, že diagnostikované choroby (bez uvedenia, ktoré) museli oslabovať aj psychiku poručiťa dospel na základe preskúmania podkladového materiálu (objednávky na vypracovanie znaleckého posudku, vyjadrenia žalobcu a návrhu na doplnenie dokazovania, znaleckého posudku č. 39/2020, analýzy posudku zo strany žalobcu, uznesenia o ustanovení znalkyne MUDr. E. A. - Š.B. a Notárskej zápisnice zo dňa 16. 12. 2014) a výpovede svedkov k presvedčeniu, že z psychiatrického hľadiska, poručiť v deň spísania závetu nebol schopný naformulovať, ako svoje vyhlásenie závetu a listiny o vydedení s obsahom uvedeným v notárskej zápisnici. Takýto záver nebolo možné akceptovať, ak znalec pri hodnotení zdravotného stavu poručiťa nevychádzal zo zdravotnej dokumentácie. Vzhľadom na uvedené bolo možné konštatovať, že súd prvej inštancie správne ustálil, že závet a listina o vydedení majú všetky zákonné náležitosti a dokazovaním nebolo preukázané, aby sa jednalo o neplatné právne úkony, preto súd správne žalobu v tejto časti zamietol.

2.5. Rovnako vo vzťahu k odvolaniu žalovanej uviedol, že toto nemožno považovať za dôvodné, ak vychádza z názoru, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil, ak určil, že listina o vydedení je neplatná. Podľa § 469a ods. 1 OZ, poručiť môže vydediť potomka, ak o poručiťa trvalo neprejavuje opravdivý záujem, ktorý ako potomok mal prejavovať. Ako vyplývalo z listiny o vydedení vo forme notárskej zápisnice poručiť konkretizoval vydedenie žalobkyní a ich potomkov z dôvodu, že počas doby 20 rokov nemali s ním žiaden kontakt, osobný, telefonický a pri jeho chorobe v roku 2002 v D. ho nenavštívili, v nemocnici ho nekontaktovali, aj keď im bolo známe, kde je a aký má problém. V tejto súvislosti bolo potrebné uviesť, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, ak mal za preukázané, že žalobkyne neprejavovali záujem o poručiťa, z dôvodu jeho agresívneho a násilného správania sa k ich matke a tým počas ich spolužitia, ktoré bolo ukončené až rozhodnutím súdu o

vypratani poručiťa zo spoločného obydľia. Možno z toho vyvodit', že neprejavovanie záujmu nebolo zavinené výlučne žalobkyňami, ale bolo vyvolané konkrétnym správaním sa poručiťa. Rovnako možno hodnotit' z vykonaného dokazovania, že poručiť neprejavoval záujem o žalobkyne, ako o svojich potomkov, a teda sa jednalo o vzájomné neprejavovanie záujmu. Bolo nesporné, že rozvodu s matkou žalobkyní a opusteniu spoločnej domácnosti poručiťom predchádzali konflikty medzi žalobkyňou v prvom rade, ako aj manželkou poručiťa. V konaní nebolo významné, či poručiť spoločnú domácnosť opustil na základe nepravdivých tvrdení, ale je nesporné, že mal zákaz priblížiť sa k ich rodinnému domu. Vzťahy medzi poručiťom a žalobkyňami sa prerušili. Bolo teda nesporné, že poručiť žalobkyne nekontaktoval a poručiťa nekontaktovali ani žalobkyne. Neboli preto splnené podmienky pre vydedenie žalobkyní, preto súd prvej inštancie správne žalobe v tejto časti vyhovel.

2.6. Výrok o trovách odvolacieho konania vyplýval z ust. § 255 ods. 2 CSP, podľa ktorého ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo. V prejednáwanej veci každá zo strán sporu mala úspech len čiastočný, preto odvolací súd náhradu trov konania stranám sporu nepriznal.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodňovala § 420 písm. f) CSP majúc za to, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovanie jej patriacich procesných práv v miere porušujúcej právo na spravodlivý proces.

3.1. Žalovaná namietala, že odvolací súd na základe odvolania žalovanej si odvolacie dôvody žalovanej neosvojil a svoju konštatáciu odôvodnenia odmietnutia odvolania žalovanej zúžil na to, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, keď uviedol, že žalobkyne neprejavovali záujem o poručiťa z dôvodu jeho agresívneho a násilného správania sa k ich matke a počas ich spolužitia, ktoré bolo ukončené až rozhodnutím súdu o vypratani poručiťa zo spoločného obydľia. Bola toho názoru, že odvolací súd sa vôbec nezaoberal argumentmi žalovanej, ktoré uviedla vo svojom odvolaní, s poukazom na tú skutočnosť, že aj z listiny o vydedení je zrejmé, že poručiť poukázal na to, že jeho deti žalobkyne v 1/ a 2/ rade neprejavili žiaden záujem, a nemali žiaden kontakt s osobou poručiťa počas doby 22 rokov. Ide o obdobie od začiatku roka 1993, kedy poručiť opustil spoločnú domácnosť, až po jeho úmrtie v R. XXXX. Už v odvolaní žalovaná uvádzala, že v podstate súd zobral do úvahy iba tvrdenia žalobkyne v 1/ rade, žalobkyňa v 2/ rade nebola nikdy vypočutá, a je viac než pravdepodobné, že táto nezdíeľa rovnaké postoje ako žalobkyňa v 1/ rade. Ak aj boli konflikty medzi matkou žalobkyní v 1/ a 2/ rade a poručiťom, čo je pravdepodobne nesporným faktom, keďže došlo k rozvodu manželstva, tak týmto osobným konfliktom dvoch bývalých manželov nemožno odôvodniť a ospravedlniť nezáujem detí po dobu viac ako 20 rokov o svojho otca, zvlášť, ak tieto deti, resp. samotná žalobkyňa v 1/ rade uviedla, a teda má vedomosť o tom, že otec, hoc bol „tvrdý“ chlap, svoje deti miloval a nosil ich vo svojom srdci. Zvlášť, ak uplynulo také dlhé časové obdobie a už dospelé žalobkyne si uvedomovali, že otec bol tvrdý, avšak priamy chlap, a ako samy tvrdia, mal ich rád, avšak nevedel to dať najavo. Zo strany detí - žalobkyní v 1/ a 2/ rade však táto skutočnosť nenastala a skutočný záujem neprejavili. Zatrpknutosť žalobkyní nemožno dávať na roveň tomu, že otec poručiť po tom, čo bol doslova vyhnaný svojou manželkou zo spoločného bydliska, nekontaktoval svoje deti. Deti poručiťa žalobkyne v 1/ a 2/ rade tak učiť nepochybne mohli a mali, o to zvlášť, keď vedeli, že sa otcov zdravotný stav zhoršil. Takto to vyzerá, že záujem o poručiťa prejavujú až po jeho smrti, a iba z dôvodu požiadavky na majetok. U otca bolo preukázané minimálne v jednom prípade, ale chodieval častejšie, že bol aspoň obďaleč pozrieť na dom, v ktorom žalobkyne bývali, a v jednom prípade sa so žalobkyňou v 1/ rade aj stretol, ale táto sa od otca odvrátila. Teda, bola toho názoru, že otec v tomto prípade prejavil viac citu a snahy o kontakt, než žalobkyne samotné. S tvrdením žalobkyní, že otec neprejavoval záujem o svoje deti a svoju rodinu, nekorešponduje ich vyjadrenie, ktoré učinili vo svojej žalobe zo dňa 15. 12. 2016, keď uviedli v súvislosti s tým, kedy poručiť a ich otec spisoval závet a listinu o vydedení, pred svojou 70 - kou, kde uviedli, že otec by bol určite zvedavý, kto a akú priazeň by mu pri tejto príležitosti prejavil. Z tohto znenia vyplýva, že priazeň mohli prejavovať aj samotné žalobkyne, avšak neučinili tak. Ak teda má súd podľa ustálenej judikatúry posudzovať skutočný a opravdivý záujem, v závislosti od konkrétneho prípadu, tak bola toho názoru, že v tomto prípade nemožno vec zúžiť na konštatáciu simultánneho nezáujmu tak zo strany otca, ako aj jeho detí. Odvolací súd sa nevysporiadal s argumentmi uvádzanými žalovanou v jej odvolaní, a v podstate poukázal iba na už uvádzanú vzájomnosť nezáujmu tak otca o

dcéry, ako aj dcér o otca, bez bližšieho posúdenia na konkrétny prípad s prihliadnutím na všetky dôkazy, ktoré boli v konaní produkované. Odvolací súd rezignoval na svoju povinnosť v zmysle § 387 ods. 3 CSP, zaoberať sa a vysporiadať sa s tvrdeniami žalovanej v jej odvolaní na súde prvej inštancie a v odvolacom konaní, a konal tak arbitrárne. V odvolacom konaní tak nedošlo k riadnemu odôvodneniu súdneho rozhodnutia a požiadavky zachovania princípu právnej istoty a predvídateľnosti práva a rozhodnutí.

3.2. S poukazom na uvedené dôvody dovolateľka navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a aby jej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalobkyne vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že vzhľadom na viaceré pochybenia odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie dovolaciemu súdu navrhujú, aby predmetné rozhodnutia zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie však žalobkyne nepodali.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonom stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP), v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť (vo všeobecnosti) taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

9. Pre naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch znakov, ktorými sú: 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Pretože dovolateľka namietala nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd pristúpil k posúdeniu argumentačnej udržateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či napĺňa záruky garantujúce, že výkon spravodlivosti v danom prípade nie je arbitrárny (svojvoľný), a či je zachované právo dovolateľa na riadne odôvodnenie rozhodnutia.

11. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 z 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu

verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnomu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávanych prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

12. K námietkam dovolateľky týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán významnými pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

13. Z obsahu dovolania vyplýva, že žalovaná namietala nepreskúmateľnosť a nedostatočnosť dôvodov odvolacieho rozhodnutia, pričom najmä poukazovala na to, že odvolací súd sa vôbec nezaoberal argumentmi žalovanej, ktoré uviedla vo svojom odvolaní, s poukazom na tú skutočnosť, že aj z listiny o vydedení je zrejmé, že poručiteľ poukázal na to, že jeho deti žalobkyne v 1/ a 2/ rade neprejavili záujem, a nemali žiaden kontakt s osobou poručiteľa počas doby 22 rokov. Ide o obdobie od začiatku roka 1993, kedy poručiteľ opustil spoločnú domácnosť, až po jeho úmrtie v R. XXXX.

13.1. V súvislosti s predmetnou námietkou dovolateľky dovolací súd poukazuje na body 90 - 97 rozhodnutia súdu prvej inštancie a bod 60 - 61 rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle ktorého:

„60. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, ak mal za preukázané, že žalobkyne neprejavovali záujem o poručiteľa, z dôvodu jeho agresívneho a násilného správania sa k ich matke a tým počas ich spolužitia, ktoré bolo ukončené až rozhodnutím súdu o vypratani poručiteľa zo spoločného obydli. Možno z toho vyvodíť, že neprejavovanie záujmu nebolo zavinené výlučne žalobkyňami, ale bolo vyvolané konkrétnym správaním sa poručiteľa. Rovnako možno hodnotiť z vykonaného dokazovania, že poručiteľ neprejavoval záujem o žalobkyne, ako o svojich potomkov, a teda sa jednalo o vzájomné neprejavovanie záujmu.

61. Je nesporné, že rozvodu s matkou žalobkyň a opusteníu spoločnej domácnosti poručiteľom predchádzali konflikty medzi žalobkyňou v prvom rade, ako aj manželkou poručiteľa. V konaní nie je významné, či poručiteľ spoločnú domácnosť opustil na základe nepravdivých tvrdení, ale je nesporné, že mal zákaz priblížiť sa k ich rodinnému domu. Vzťahy medzi poručiteľom a žalobkyňami sa prerušili. Je teda nesporné, že poručiteľ žalobkyne nekontaktoval a poručiteľa nekontaktovali ani žalobkyne.“

13.2. Dovolací súd vzhľadom na namietané konštatuje, že sa odvolací súd dostatočným a

zrozumiteľným spôsobom vysporiadal s predmetnou námietkou a za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľky, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad.

13.3. Pokiaľ dovolateľka namietala, že ak má súd podľa ustálenej judikatúry posudzovať skutočný a opravdivý záujem, v závislosti od konkrétneho prípadu, tak v tomto prípade nemožno vec zúžiť na konštatáciu simultánneho nezáujmu tak zo strany otca, ako aj jeho detí, a teda došlo k nesprávnej interpretácii § 469a OZ, dovolací súd uvádza, že nemožno s dovolateľkou súhlasiť. Pokiaľ mala za to, že sa odvolací súd nevysporiadal s argumentmi uvádzanými žalovanou v jej odvolaní, a v podstate poukázal iba na už uvádzanú vzájomnosť nezáujmu tak otca o dcéry, ako aj dcér o otca, bez bližšieho posúdenia na konkrétny prípad s prihliadnutím na všetky dôkazy, ktoré boli v konaní produkované, dovolací súd poukazuje na to, že v zmysle ustálenej judikatúry jedným z dôvodov, pre ktorý poručiteľ môže potomka vydediť, je skutočnosť, že potomok o neho trvalo neprejavuje opravdivý záujem, ktorý by potomok prejavovať mal. Záujem, ktorý by potomok mal prejavovať, je však potrebné posudzovať s prihliadnutím k okolnostiam konkrétneho prípadu, pokiaľ skutočnosť, že potomok trvale neprejavuje o poručiťela skutočný záujem je dôsledkom toho, že poručiteľ neprejavuje záujem o potomka, nie je bez ďalšieho možné odôvodňovať, že by neprejavovanie tohto záujmu potomkom mohlo byť dôvodom k jeho vydedeniu. (R 23/1998). Dovolací súd konštatuje, že odvolací súd sa v spojení so súdom prvej inštancie dostatočným spôsobom zaoberali s predmetnou námietkou a ustanovenie § 469a OZ i správne interpretovali. Vzhľadom na uvedené, preto dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľkou namietaná dôvodnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nie je daná, nakoľko daná by bola jedine iba ak výklad právnej normy by bol v extrémnom rozpore s účelom zákona, čomu v danom prípade tak nebolo.

13.4. Dovolací súd v súvislosti s ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní konštatuje, že sa jedná o len o samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i polemiku s rozhodnutím odvolacieho súdu, a preto sa nimi nezaoberal.

14. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Podľa názoru dovolacieho súdu odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Z odôvodnení oboch rozhodnutí sú zrejmé právne úvahy odvolacieho aj okresného súdu, ktoré viedli k prijatiu konečného záveru. Súd prvej inštancie spolu s odvolacím súdom uviedli, čo je predmetom konania, aké skutočnosti tvrdili sporové strany, z ktorých vykonaných dôkazov vychádzali, ako ich vyhodnotili, jasne a zrozumiteľne vysvetlili, ktoré skutočnosti vzali za preukázané, teda z akého skutkového stavu veci vychádzali, ktoré ustanovenia zákona aplikovali a ako vec právne posúdili, a zároveň sa vysporiadali s podstatnými vyjadreniami a námietkami strán konania.

15. V reakcii na dovolacie argumenty žalovanej dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Žalovaná preto neopodstatnene namietala, že jej odvolací súd nedostatočným a nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné alebo, na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

15.1. Skutočnosť, že dovolateľka sa s názorom súdov nižšej inštancie nestotožnila, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Žalovaná preto neopodstatnene namietala

existenciu tejto vady v zmysle § 420 písm. f) CSP.

16. Nad rámec vyššie uvedeného v zmysle dovolateľkou namietanej údajnej arbitrárnosti rozhodnutia najvyšší súd uvádza, že o zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak zo strany súdu došlo k takej interpretácii a aplikácii právnej normy, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia (odvolacieho i okresného súdu) zodpovedajú požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí, a preto ich nemožno považovať za nepreskúmateľné či arbitrárne.

17. Dovolací súd nezistiac porušenie práva dovolateľky na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolanie podľa § 448 CSP zamietol.

18. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvoňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá Civilného sporového poriadku).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.